Ronald Reagan

Pöördumine Briti Parlamendi liikmete poole

8. juuni 1982

Lugupeetud lordkantsler, lugupeetud spiiker!

Mu siinne külaskäik moodustab osa pikast reisist. Olen jõudnud juba kahte suurepärasesse läänemaailma linna, Rooma ja Pariisi, ning majandustippkohtumisele Versailles's. Sellel tippkohtumisel tõestasid meie demokraatlikud sõsarriigid taas kord, et isegi suurt majanduslikku pinget täis ajal suudavad vabad inimesed vabalt ja vabatahtlikult üheskoos käsitleda koostöö ja solidaarsuse vaimus selliseid tõsiseid probleeme nagu inflatsioon, tööpuudus, kaubandus ja majandusareng.

Teised verstapostid on veel ees. Sel nädalal tulevad meil Saksamaal NATO liitlastega arutusele meie ühised kaitsemeetmed ja Ameerika uusim algatusprogramm, millega tahetakse saavutada relvade vähendamise kaudu rahurikkam ja turvalisem maailm.

Kõik selle reisi sihtpunktid on olulised, kuid kõigi nende seas on sellel peatuspaigal minu ja mu kaasmaalaste südames eriline koht, sest nendes pühades saalides tekib tunne, et oleme tulnud koju hõimlaste juurde.

Tahan kõikide ameeriklaste nimel öelda, kui väga koduselt me end teie parlamendihoones tunneme. Nii arvaks iga ameeriklane, sest nagu meile on nii ilmekalt öeldud, on tegemist ühega demokraatia pühamutest. Just siin on arutletud vabade inimeste õiguste ja esindamisprotsessi üle ning neid teemasid lihvitud.

Keegi on kunagi öelnud, et ühiskondlik asutus muudab inimese varju pikemaks. See tähendab, et Briti parlamendihoone on pikendanud kõikide siin istunud meeste ja naiste ning nende poolt hääletamas käinute varju.

Ma olen Ameerika Ühendriikide presidendina oma teisel külaskäigul Suurbritannias. Mu esimene võimalus seista Briti pinnal leidis aset peaaegu poolteist aastat tagasi, kui teie peaminister oli nii lahke ja korraldas Briti saatkonnas Washingtonis diplomaatilise õhtusöögi. Proua Thatcher ütles tol korral, et loodetavasti ei häiri mind see, kui ülevalt trepimademelt vaatab minu peale alla portreel kujutatud Tema Kuninglik Kõrgus kuningas Georg III. Thatcher tähendas, et kõige parem on unustada mineviku pahandused ning lisas, pidades silmas meie

kahe riigi suurt sõprust tema valitsemisajale järgnenud aastatel, et enamik inglasi nõustuksid tänapäeval Thomas Jeffersoni sõnadega: “Mõnikord teeb väike ülestõus ainult head.” [Naer]

Siit lähen ma edasi Bonni ja seejärel Berliini, kus asub taltsutamatu võimu sünge sümbol. Berliini müür – see jube, tervet linna läbistav hall haav püsib seal juba kolmandat aastakümmet. See on sobilik tunnusmärk režiimile, mille pärast see ehitati.

Ja Berliini müürist paarsada kilomeetrit edasi on veel üks sümbol. Varssavi kesklinnas on viit, millele on märgitud kaugused kahte pealinna. Ühes suunas näitab see Moskva poole. Ja teises suunas osutab see Brüsselile, Lääne-Euroopa tõelise ühtsuse peakorterile. Viidal on kirjas, et vahemaa Varssavist Moskvasse ja Varssavist Brüsselisse on sama. See viit rõhutab, et Poola pole ei idas ega läänes. Poola asub Euroopa tsivilisatsiooni keskmes. See riik on andnud tsivilisatsioonile tohutu panuse. Ja ta teeb seda ka täna, väljendades sel viisil täielikku leppimatust rõhumise suhtes.

Poola võitlus iseendaks olemise ja sageli nii endastmõistetavaks peetavate põhiõiguste eest näitab, miks me ei julge pidada neid õigusi endastmõistetavaks. 1866. aasta reformiseadust kaitstes ütles Gladstone: “Tuleviku vastu ei saa võidelda. Aeg töötab meie kasuks.” Demokraatia võidukäiku oli lihtsam uskuda Gladstone'i ajal – viktoriaanliku optimismi kõrghetkel.

Lõppemas on verine sajand, mis on olnud vaevatud jubedast poliitilisest väljamõeldisest, totalitarismist. Tänapäeval on optimismi palju raskem leida –mitte sellepärast, et demokraatia oleks vähem jõuline, vaid sellepärast, et demokraatiavastased on täiustanud oma represseerimisvahendeid. Samas on optimism asjakohane, sest demokraatia tõestab päevast päeva, et ta ei ole üldsegi mitte habras lilleke. Läänemere-äärsest Szczecinist kuni Musta mere äärse Varnani on totalitarismi loodud režiimidel olnud rohkem kui 30 aastat aega, et oma seaduslikkust tõestada. Kuid ükski neist – mitte ükski režiim – ei ole julgenud võtta vabade valimiste riski. Tääkide abil istutatud režiimid ei juurdu.

Solidaarsusliikumise tugevus Poolas näitab tõde, mida väljendab ka Nõukogude Liidus ringlev põrandaalune nali. Selle kohaselt jääks Nõukogude Liit üheparteiliseks riigiks isegi siis, kui opositsioonipartei oleks lubatud – seda põhjusel, et kõik liituksid opositsiooniparteiga. [Naer]

Ameerika aeg maailmaajaloo laval on olnud üürike. Ma arvan, et selle tõsiasja mõistmine on teid suhetes oma nooremate nõbudega sundinud alati kannatlikkusele, kuigi see pole alati õnnestunud. Mulle meenub, et söör Winston Churchill ütles kord ärritunult ühe meie kõige väljapaistvama diplomaadi kohta: “Minu arvates on ta ainuke inimene, kes põhjustab segadust kõikjal, kuhu ta läheb.” [Naer]

Kuid lisaks teravmeelsusele oli söör Winstonil ka suurtele riigimeestele omane eriline anne – ettenägemisvõime, valmisolek näha mineviku kogemuste põhjal tulevikku. Just sellest ajaloo tähendusest, sellisest mineviku mõistmisest tahangi ma täna teiega rääkida, sest kui peame meeles seda, mida meie riigid mineviku osas jagavad, suudame leida tuleviku jaoks ühise eesmärgi.

Meile pärandatud maailm ei ole lihtne. Kuigi sellised arengusuundumused nagu siit, Inglismaalt alguse saanud tööstusrevolutsioon, samuti teaduse ja tehnika edusammud, on teinud elu meie jaoks lihtsamaks, on need samal ajal toonud kaasa palju ohtusid. Meie vabadust, tegelikult isegi meie olemasolu ähvardavad uued ohud, mida varasemad põlvkonnad ei oleks suutnud isegi ette kujutada.

Kõigepealt valitseb suur ülemaailmse sõja oht. Mitte ükski president, kongress, peaminister, parlament ei saada mööda ühtegi päeva ilma sellele ohule mõtlemata. Ning ma ei pea teile rääkima, et tänapäeva maailmas võib tuumarelvade olemasolu tähendada kui mitte inimkonna hävingut, siis kindlasti lõppu sellisele tsivilisatsioonile, mida me teame. Sellepärast ei ole praegu Euroopas toimuvad kesktegevusraadiusega tuumajõudude teemalised läbirääkimised ja sel kuul algavad STARTi, s.t strateegilise relvastuse piiramise läbirääkimised otsustava tähtsusega üksnes Ameerika või läänemaailma poliitika jaoks, vaid kogu inimkonna jaoks. Meie kindel soov saavutada alates läbirääkimiste algusest edu on püsiv ja kõigutamatu ning meie eesmärk on selge: me tahame vähendada sõjaohtu mõlema poole sõjapidamisvahendite vähendamise teel.

Samal ajal kujutab nüüdisaegse riigi tohutu jõud ohtu inimeste vabadusele. Ajalugu õpetab, millised riskid varitsevad liiga võimukat valitsust, kes ei austa inimeste õigust segamatult elada – nendeks on vaba majanduskasvu üle võimutsev poliitiline kontroll, salapolitsei, arutu bürokraatia ning need kõik läbisegi eesmärgiga lämmatada inimeste tublidus ja isikuvabadus.

Ma olen teadlik, et siin meie seas ja ka kogu Euroopas valitseb igati õigustatud lahkarvamus selle suhtes, mil määral peaks avalik sektor osalema riigi majanduses ja riigi elus. Kuid ühes oleme me üksmeelsed – me jälestame kõiki diktatuuride esinemisvorme, kuid eelkõige totalitarismi, ja kohutavat julmust, mida see on meie ajal põhjustanud – me mäletame massilist poliitilist tagakiusamist 1930ndate lõpus, Auschwitzi ja Dachaud, Gulagi ja Kambodžat.

Ajaloolased, kes kunagi meie ajale tagasi vaatavad, võivad täheldada läänemaailma järjekindlat vaoshoitust ja rahumeelseid kavatsusi. Nad näevad, et just demokraatlikud riigid ei olnud neljakümnendatel aastatel ja viiekümnendate alguses nõus ähvardama teisi oma tuumamonopoliga territoriaalse või riikliku kasu saamise eesmärgil. Kui see tuumamonopol

oleks olnud kommunistliku maailma kätes, oleks Euroopa ja tegelikult isegi maailma kaart täna hoopis teistsugune. Ja kindlasti märkavad ajaloolased seda, et mitte demokraatlikud riigid ei olnud need, kes tungisid Afganistani, kes surusid alla Poola solidaarsusliikumise ja kes kasutasid keemilisi ja toksilisi sõjapidamisvahendeid Afganistanis ja Kagu-Aasias.

Kui ajalugu midagi õpetab, siis seda, et ebameeldivate faktidega silmitsi seismisel pole mõtet ennast petta. Täna näeme enda ümber märke meie kohutavast dilemmast – viimse kohtupäeva ettekuulutused, tuumarelvastuse vastased demonstratsioonid, võidurelvastumine, milles läänemaailm peab enda kaitsmiseks vastu oma tahtmist osalema. Samal ajal näeme maailmas totalitaarseid jõude, kelle eesmärgiks on õõnestustöö ja konfliktid kogu maailmas, et soodustada nende barbaarset rünnakut inimhingele. Milline on siis meie tee? Kas tsivilisatsioon peab hukkuma aatompommide rahes? Kas vabadus peab närtsima mõnes vaikses, surmavas eraldatuses koos totalitaarse kurjusega?

Söör Winston Churchill keeldus leppimast sellega, et sõda on vältimatu või lausa ähvardavalt lähedal. Tema sõnad olid: “Ma ei usu, et Nõukogude Venemaa soovib sõda. Nad soovivad hoopis nautida sõja tulemusi ning oma võimu ja doktriinide piiramatut levikut. Kuid see, mille üle me täna siin peame mõtlema, kuni meil veel aega on, on viis, kuidas kaotada maailmast igaveseks sõda ning kuidas luua kõikides riikides võimalikult ruttu vabaduse ja demokraatia tingimused.”

Ja see on ka praegusel ajal täpipealt meie ülesanne: kaitsta nii vabadust kui ka rahu. Seda ei ole võib-olla lihtne näha, kuid ma usun, et elame murrangulisel ajal.

Teatud iroonilises mõttes oli Karl Marxil õigus. Me oleme praegu tunnistajateks suurele pöördelisele kriisile, milles majandusliku korra nõuded on otseses vastuolus poliitilise korra omadega. Kuid see kriis ei leia aset mitte vabas, mittemarksistlikus Läänes, vaid marksismi-leninismi hällis Nõukogude Liidus. Just Nõukogude Liit püüab ujuda ajaloo voolule vastu, jättes oma kodanikud ilma inimvabadusest ja -väärikusest. Samuti on see riik suurtes majandusraskustes. Kodumaise toodangu kasvumäär on alates viiekümnendatest aastatest pidevalt langenud ning nüüdseks on see alla poole tollasest tasemest.

Selle allakäigu mõõtmed on šokeerivad. Riik, mille rahvastikust viiendik töötab põllumajandussektoris, ei suuda oma inimesi toita. Kui ei oleks erasektorit, seda kõhnukest erasektorit, mis on nõukogude põllumajanduses lubatud, seisaks riik praegu silmitsi näljaga. Need eraomandis olevad maalapid moodustavad vaevalt kolm protsenti põllumaast, kuid annavad peaaegu veerandi nõukogude põllumajandusettevõtete toodangust ning peaaegu kolmandiku lihatoodetest ja köögiviljadest. Aastast aastasse pumpab ületsentraliseeritud

nõukogude süsteem, milles pole või on väga vähe stiimuleid, oma parimad ressursid hävitustööks vajalike vahendite tootmisse. Majanduskasvu pidev aeglustumine ning sõjatööstuse toodangu kasv paneb nõukogude inimeste õlgadele raske koorma. Tegemist on poliitilise struktuuriga, mis ei ole enam tasakaalus oma majandusliku baasiga; tegemist on ühiskonnaga, milles poliitilised jõud takistavad produktiivseid jõude.

Nõukogude eksperimendi nurjumine ei tohiks olla meie jaoks üllatus. Alati, kui on võrreldud vabasid ja suletud ühiskondi – Lääne- ja Ida-Saksamaad, Austriat ja Tšehhoslovakkiat, Malaisiat ja Vietnami – on just demokraatlikud riigid need, kus valitseb heaolu ja kus arvestatakse oma inimeste vajadustega. Ja meie aja üheks lihtsaks, kuid samas rabavaks tõsiasjaks on see, et need miljonid põgenikud, keda me nüüdisaegses maailmas näinud oleme, pagevad alati kommunistlikust maailmast siia, mitte ei liigu selle poole. NATO sõjalised jõud on pööranud ennast täna näoga ida poole, et ennetada võimalikku sissetungi. Teisel pool joont on ka nõukogude jõud pööranud pilgu ida poole, et mitte lasta oma inimestel lahkuda.

Kindlad märgid totalitaarsest korrast on toonud inimkonnas kaasa mõistuse ja tahte mässu. Kas on tegemist majanduskoolkondade juurdekasvuga Ameerikas või Inglismaal või nõndanimetatud uute filosoofide põlvkonnaga Prantsusmaal, ikka iseloomustab nende intellektuaalset tööd üks ühine joon – põlgus riigi omavoli vastu, keeldumine üksikisiku õiguste allutamisest superriigile ning teadvustamine, et kollektivism lämmatab kõik inimeste parimad ajendid.

Alates Iisraeli rahva väljarändamisest Egiptusest on ajaloolased kirjutanud palju inimestest, kes on toonud vabaduse nimel ohvreid või võidelnud selle eest – tähelepanuväärsed on olnud vastupanu Termopüülide all, Spartacuse mäss, Bastille' vallutamine ja Varssavi ülestõus Teises maailmasõjas. Lähiajaloost oleme inimeste käitumises samasuguseid ajendeid märganud ühe Kesk-Ameerika arengumaa puhul. Maailma uudistemeedia käsitles kuude kaupa võitlust El Salvadoris. Päev päeva järel söödeti meile ette lugusid ja filmikatkeid, mis näitasid positiivses valguses vapraid vabadusvõitlejaid, kes võitlevad rõhuvate valitsusvägedega selle piinatud riigi vaikivate, kannatavate inimeste nimel.

Ja siis ühel päeval pakuti nendele vaikivatele ja kannatavatele inimestele võimalust hääletada, valida endale selline valitsus nagu nad soovivad. Ootamatult näitasid mägedes sõdivad vabadusvõitlejad oma tõelist palet – tegemist oli Kuuba poolt toetatud partisanidega, kes tahtsid haarata võimu endale ja oma toetajatele ega soovinud rahva jaoks demokraatiat. Nad ähvardasid surmaga kõiki hääletama minejaid ja lõhkusid sadu busse ja veoautosid, et inimesed ei pääseks valimispunktidesse. Kuid valimispäeval asus enneolematult suur arv - 1,4 miljonit - El Salvadori elanikke varitsemist ja püssitäristamist trotsides miilidepikkusele väsitavale teele, et

anda oma hääl vabaduse eest.

Nad seisid tundide kaupa kuuma päikese käes, oodates, millal on nende kord hääletada. Seal vaatlejaks olnud USA kongressi liikmed rääkisid mulle naisest, kes sai teel valimispunkti püssikuulist haavata, kuid keeldus järjekorrast lahkumast ja arstiabi saamast seni, kuni ei olnud saanud oma häält anda. Üks vanaema, kelle partisanid olid ähvardanud valimispunktist tagasiteel tappa, ütles partisanidele: “Te võite tappa minu, mu perekonna, mu naabrid, kuid meid kõiki te tappa ei suuda.” Tõelisteks El Salvadori vabadusvõitlejateks osutusid selle riigi inimesed – noortest kuni vanadeni.

Veider, kuid minu kodumaal ei ole pärast neid valimisi sellest sõjast uudistes eriti või üldse mitte enam räägitud. Võib-olla põhjendatakse seda sellega, et nüüd on päevakohased uued võitlused.

Atlandi ookeani lõunaosa kaugetel saartel võitlevad noored mehed Suurbritannia eest. On kostunud protestihääli selle kohta, et nad ohverdavad ennast nii kaugel olevate kaljumürakate ja maapinna pärast. Kuid need noored mehed ei võitle pelgalt ühe maatüki eest. Nad võitlevad põhimõtte eest – veendumuse eest, et relvastatud agressioonil ei tohi lasta võita ja et inimesed peavad osalema valitsuse otsustes – [aplaus] – valitsuse otsustes, mis on tehtud õigusriigi põhimõtete alusel. Kui seda põhimõtet oleks umbes 45 aastat tagasi kindlamalt toetatud, ei oleks meie põlvkond võib-olla pidanud Teise maailmasõja verevalamistes kannatama.

Praegu kostavad taas püssipaugud, seekord Lähis-Ida riigist Liibanonist, mis on liiga kaua talunud kodusõja, terrorismi ja välise sekkumise ja okupatsiooni tragöödiat. Kõik osapooled peavad Liibanonis võitlemise lõpetama ning Iisraelil tuleks oma väed koju tuua. Kuid sellest ei piisa. Me peame kõik nägema vaeva selle nimel, et juurida välja terrorismipaise, mille tõttu varitseb Lähis-Idas kogu aeg sõjaoht.

Kui aga vaadata probleemsetest paikadest kaugemale, näeme sügavamat ja positiivsemat tendentsi. Demokraatlik revolutsioon on kogu nüüdses maailmas kogumas uut jõudu. Indias on möödas otsustav proovilepanek - valitsevate parteide vahetus toimus rahumeelselt. Aafrikas on Nigeeria võtmas tähelepanuväärset ja kindlat kurssi selles suunas, et ehitada üles ja tugevdada oma demokraatlikke institutsioone. Kariibi mere piirkonnas ja Kesk-Ameerikas on 24 riigist 16 saanud oma riigi valitsuse vabalt valida. Ja ÜRO-ga on viimase viie aasta jooksul liitunud kümnest arengumaast kaheksa demokraatlikud riigid.

Ka kommunistlikus maailmas on inimese instinktiivne iha vabaduse ja vaba tahte järele ikka ja jälle esile kerkinud. Muidugi on süngeid meeldetuletusi sellest, kui brutaalselt on politseiriik

püüdnud selliseid iseolemise otsinguid maha suruda – 1953. aastal Ida-Saksamaal, 1956. aastal Ungaris, 1968. aastal Tšehhoslovakkias ja 1981. aastal Poolas. Kuid Poolas võitlus jätkub. Ning me teame, et on isegi neid, kes püüdlevad vabaduse poole ja kannatavad sellepärast Nõukogude Liidus. See, mis nimetatud suundumusest edasi saab, sõltub sellest, kuidas meie siin läänemaailma demokraatlikes riikides käitume.

Ei, demokraatia ei ole habras lilleke. Kuid sellegipoolest vajab see hoolitsust. Kui tahame selle sajandi järelejäänud aastate jooksul olla tunnistajaks vabaduse kasvule ja demokraatlike ideaalide pidevale arengule, peame võtma meetmed, mis aitavad kaasa demokraatiaalasele tööle.

Mõned inimesed väidavad, et me peaksime soodustama demokraatlikke muudatusi parempoolse diktatuuriga riikides, kuid mitte kommunistlikus režiimis. Kiita heaks sellist absurdset arvamust – nagu mõned head soovivad inimesed on seda teinud -, on sama hea, kui tunnustada väidet, et niipea kui riigid on saavutanud teatud suutlikkuse tuumarelvastuse osas, tuleks neil lubada häirimatult oma kodanike suhtes vägivallatseda. Me ei ole asjade sellise käiguga nõus.

Mis puutub sovetlikku seisukohta, siis on peasekretär Brežnev korduvalt rõhutanud, et ideede ja süsteemide võistlus peab jätkuma, sest see leevendab pingeid ja tagab rahu.

Aga me palumegi ainult seda, et need süsteemid hakkaksid järgima omaenda põhiseadust, pidama kinni omaenda seadustest ja täitma endale võetud rahvusvahelisi kohustusi. Me nõuame ainult teatud protsessi, teatud suundumust ning elementaarseid käitumisreegleid, mitte silmapilkset muutumist.

Me ei saa eirata tõsiasja, et isegi ilma meie toetuseta on juba aset leidnud ning leiab ka tulevikus aset korduvaid väljaastumisi represseerimise ja diktatuuri vastu. Nõukogude Liit ei ole selle vastu kaitstud. Iga süsteem, mis ei saa rahumeelselt oma juhte ametisse valida, on oma loomult ebastabiilne. Sellistel juhtudel ajendab just riigi repressiivsus inimesi sellele vastupanu avaldama ja vajaduse korral isegi jõuga vastu seisma.

Kuigi peame olema muutuste kiirendamisel ettevaatlikud, ei tohi me kõhelda oma lõplike eesmärkide teatavaks tegemisel ja nende saavutamiseks tarvilike konkreetsete meetmete võtmisel. Me peame olema kõigutamatud oma veendumuses, et vabadus ei ole üksikute õnnelike ainuprivileeg, vaid kõikide inimeste võõrandamatu ja üldine õigus. Nii on öeldud ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioonis, mis muu hulgas tagab ka vabad valimised.

Minu poolt väljapakutavat eesmärki on lihtne sõnastada: edendada demokraatia infrastruktuuri, vaba ajakirjanduse, ametiühingute, parteide, ülikoolide süsteemi, mis võimaldab inimestel valida oma tee, et arendada oma kultuuri ja ühitada oma erinevusi rahumeelsete vahenditega.

See ei ole kultuuriline imperialism, see on võimaluste pakkumine tõeliseks enesemääratluseks ja mitmekesisuse kaitsmiseks. Demokraatia õitseb juba väga erineva kultuuri ja ajalooliste kogemustega riikides. Öelda, et iga inimene eelistab demokraatiale diktatuuri, oleks kultuuriline üleolek või midagi veel hullemat. Kes loobuks vabatahtlikult valimisõigusest, otsustaks sõltumatute ajalehtede asemel valitsuste propagandistlike lendlehtede ostmise kasuks, eelistaks valitsust töötajate poolt kontrollitavatele ametiühingutele, otsustaks selle kasuks, et maa on riigi, mitte selle harija omand, sooviks usuvabaduse represseerimist valitsuse poolt, tahaks ühte parteid vaba valiku asemel, teeks demokraatliku sallivuse ja mitmekesisuse asemel valiku jäikade kultuuriliste dogmade kasuks?

Alates 1917. aastast on Nõukogude Liit andnud paljudes riikides marksistidele ja leninistidele varjatud poliitilist väljaõpet ja abi. Loomulikult on Nõukogude Liit soodustanud ka vägivalda ja õõnestustööd nendesamade jõudude poolt. Paljude viimaste aastakümnete jooksul on Lääne-Euroopa ja teiste riikide sotsiaaldemokraadid, kristlikud demokraadid ja nende liidrid pakkunud avalikult abi vennasorganisatsioonidele, poliitilistele ja sotsiaalasutustele, et saavutada rahumeelne ja demokraatlik areng. On loomulik, et selles püüdluses on suurt mõju avaldanud Saksamaa Liitvabariigi uue jõulise demokraatia poliitilised alustalad.

Paljude meie liitlaste eeskujul kavatseme nüüd meie Ameerikas võtta lisameetmed sellesama eesmärgi elluviimiseks. Ameerika vabariikliku ja demokraatliku parteiorganisatsioonide esimehed ja teised juhid on koos Ameerika kaheparteilise poliitilise sihtasutusega käivitamas uuringut, mille käigus tahetakse teha kindlaks, kuidas Ameerika Ühendriigid saavad riigina kõige paremini kaasa aidata praegu jõudu koguvale ülemaailmsele demokraatia toetamise kampaaniale. Nad teevad koostööd mõlema partei liidritega kongressis, samuti ettevõtete esindajatega ning tööalaste ja muude meie ühiskonna peamiste institutsioonidega. Ma ootan nende soovitusi ja tahan töötada koos nende ja kongressiga meie ühise eesmärgi nimel, milleks on demokraatia tugevdamine kogu maailmas.

On kätte jõudnud aeg, mil kogu riik peaks pühenduma demokraatliku arengu edendamisele – seda nii avalikus kui ka erasektoris.

Me kavatseme pidada nõu ka teiste riikide liidritega. Euroopa Nõukogule on esitatud ettepanek kutsuda demokraatlike riikide parlamendisaadikud järgmisel aastal Strasbourgi kohtumisele.

Selline mõjukas kogu võiks kaaluda demokraatliku poliitilise liikumise arendamise viise.

Selle aasta novembris toimub Washingtonis rahvusvaheline arutelu vabade valimiste üle. Järgmisel kevadel leiab põhiseaduslikkuse ja riikliku omavalitsuse teemal aset maailmas tunnustatud eriteadlaste konverents, mida juhib Ameerika Ühendriikide ülemkohtunik. Mitmete arengumaade ja arenenud maade eriteadlased – kohtunikud, filosoofid ja praktilise kogemusega poliitikud – on nõustunud uurima, kuidas muuta teooria praktikaks ning edendada õigusriigi põhimõtteid.

Samal ajal kutsume Nõukogude Liitu üles mõtlema koos meiega selle üle, kuidas saab rahumeelselt ja kahepoolselt läbi viia ideede ja väärtuste võistlust, mida Nõukogude Liit on tõotanud toetada. Näiteks olen ma valmis pakkuma president Brežnevile võimalust rääkida ameeriklastele meie televisioonis juhul, kui ta annab mulle samasuguse võimaluse rääkida nõukogude inimestega. Samuti teeme ettepaneku, et meie uudistereporterid esineksid tähtsamate sündmuste käsitlemiseks korrapäraselt teise poole televisiooniprogrammides.

Ma ei taha jätta liiga optimistlikku muljet, kuid on selge, et Nõukogude Liit ei ole maailmas toimuvale reaalsusele immuunne. Minevikus on ette tulnud, et väike võimul olev eliit kas teeb vea ja püüab riigisisest rahutust leevendada suuremate represseerimiste ja välissõdade abil või valib arukama kursi. Ja lubab enda inimestel hakata otsustama oma saatuse üle. Isegi kui viimatikirjeldatu ei juhtu niipea, usun, et demokraatliku liikumise uus jõud koos ülemaailmse vabaduse eest võitlemise kampaaniaga tugevdab relvakontrolli ja rahujalal oleva maailma väljavaateid.

Olen oma teistes sõnavõttudes, sealhulgas 9. mai pöördumises käsitlenud Nõukogude Liiduga seotud Lääne poliitika aspekte, mille eesmärk on kaitsta meie huve ja kindlustada rahu. See, mida nüüd kirjeldan, on pikaajaline kava ja lootus – vabaduse ja demokraatia võidukäik, mis jätab marksismi-leninismi maha ajaloo tuhahunnikusse, nagu sinna on jäetud teised türannia liigid, mis lämmatasid vabadust ja surusid maha inimeste eneseväljenduse. Just sel põhjusel peame jätkama oma jõupingutusi NATO tugevdamisel isegi nüüd, mil räägime oma tuumarelvade vähendamise algatusprogrammist kesktegevusraadiusega tuumajõudude üle peetavatel läbirääkimistel ja teeme ettepaneku vähendada strateegiliste ballistiliste rakettide lõhkepäid ühe kolmandiku võrra.

Meie sõjaline tugevus on rahu eeltingimus, kuid lubage mul selgitada, et me säilitame seda tugevust lootuses, et seda ei kasutata mitte kunagi, sest maailmas praegu toimuvas võitluses ei ole relvaks pommid ega raketid, vaid tahe ja ideed, proovile pannakse meie vaimne kindlameelsus, meie väärtushinnangud, meile olulised tõekspidamised, meie südameasjaks

olevad ideaalid.

Britid teavad, et tugeva juhtimise, piisava aja ja väikesegi lootuskiire korral võtab headus end kokku ja võidutseb lõppkokkuvõttes kurja üle. Siin teie juures on riikliku omavalitsuse häll, kõikide parlamentide ema. Siin võib näha brittide poolt inimkonna hüvanguks antud panuse kestvat õilsust, siin on suurepärased tsiviliseeritud ideed: üksikisiku vabadus, rahvast esindav valitsus ning õigusriigi põhimõtted Jumala seaduste all.

Ma olen sageli imestanud pelglikkuse üle, mida mõned meist läänemaailmas tunnevad, kui nad peavad seisma nende ideaalide eest, mis on nii palju aidanud ära teha inimeste lootusetu olukorra ja meie ebatäiusliku maailma raskuste leevendamisel. See vastumeelsus kasutada seda meie käsutuses olevat võimast ressurssi meenutab mulle üht vanadaami, kelle kodu sai pommitamisel pihta. Kui päästjad ringi vaatasid, leidsid nad majast ainukese asjana alles jäänud trepi tagant pudeli brändit. Et vanadaam oli vaevu teadvusel, avas üks päästjatest pudeli, et anda talle sellest lonksuke juua. Vanadaam toibus jalamaid ja ütles: “Oodake nüüd – oodake, pange see tagasi. See on mõeldud hädaolukordadeks.” [Naer]

Ning praegu ongi hädaolukord. Ärgem kartkem enam. Leidkem üles oma tugevus. Äratagem lootust. Öelgem kogu maailmale, et uus ajastu ei ole mitte üksnes võimalik, vaid ka tõenäoline.

Kui Teise maailmasõja tumedatel aegadel hõõgus siinne saareriik vaprusest, imestas Winston Churchill Suurbritannia vastaste üle, öeldes: “Millised inimesed me nende arvates oleme?” Noh, need vastased said teada, kui erakordsed inimesed on britid. Kuid kõik demokraatlikud riigid maksid kohutavat hinda selle eest, et lasid diktaatoritel meid alahinnata. Me ei julge sama viga enam korrata. Seega küsigem endalt: “Millised inimesed me enda arvates oleme?” Ja vastakem: “Vabad inimesed, kes on vabadust väärt, kes on kindlalt nõuks võtnud vabaks jääda ning aidata ka teistel vabaks saada.”

Söör Winston juhtis oma rahva sõjas suure võiduni ning kaotas valimised just siis, kui võidu vilju sai hakata nautima. Kuid ta lahkus ametist väärikalt - ja nagu hiljem selgus, vaid korraks -, teades et tema rahva vabadus on olulisem kui ühe juhi saatus. Ajalugu meenutab tema suurust viisil, mis ei saa osaks ühelegi diktaatorile. Ta jättis meile tuleviku jaoks lootusrikka sõnumi, mis on praegu sama ajakohane kui siis, kui ta selle alamkojas opositsioonisaadikuna peaaegu 27 aastat tagasi kuuldavale tõi, öeldes: “Kui vaatame tagasi kõikidele neile ohtudele, millest oleme läbi tulnud, ja tugevatele vastastele, kellest oleme jagu saanud, ning kõikidele tumedatele ja ohtlikele plaanidele, mida oleme nurjanud, miks peaksime siis kartma oma tuleviku pärast? Ja ta lisas: “Me oleme halvimast tervetena välja tulnud.”

Minu kirjeldatud eesmärgi saavutamine kestab kauem kui meie põlvkonna eluiga. Kuid koos oleme ka meie halvima juba seljataha jätnud. Alustagem nüüd järgmise suure jõupingutusega, et kindlustada parim – alustagem vabaduse eest retke, kuhu võetakse kaasa ka järgmise põlvkonna veendumused ja meelekindlus. Rahu ja õigluse nimel, püüelgem maailma poole, milles kõik inimesed võiksid lõpuks ometi otsustada vabalt omaenda saatuse üle.

Aitäh.